

Transitietafels als duurzaam trefpunt

Er is een nieuwe loot aan de stam van de duurzaamheidsversnellers in de noordelijke provincies. Maar Noorden Duurzaam is anders, stelt coördinator Peter Bootsma. „We versnellen niet de duurzaamheid maar stellen anderen daartoe in staat.”

Theo Klein

Noorden Duurzaam is een doorstart van het in 2008 opgericht Contactnet Duurzame Innovatie Noord-Nederland (CODIN). Dit was een succesvol duurzaamheidsinitiatief maar had ook beperkingen. „We liepen door de organisatievorm tegen grenzen aan”, vertelt Peter Bootsma, coördinator van Noorden Duurzaam. „In CODIN zat een tiental partijen waaronder de Kamer van Koophandel Noord-Nederland, de gemeenten Leeuwarden en Groningen en de natuur- en milieufederaties van de drie noordelijke provincies. Het leverde succesvolle projecten op en ontwikkelde werkwijzen die inmiddels ook in andere provincies worden toegepast. Maar om verduurzaming tot in de haarvaten van de Noorden te laten doordringen en een brede transitie te bewerkstelligen is een vereniging een betere vorm. Vandaar de doorstart waarbij we voortborduren op de successen van CODIN.”

Een van die successen waar op wordt voortgeborduurd is het door CODIN ontwikkelde ketenoverleg. Aan de wieg van deze werkwijze stond een telefoontje van iemand uit de betonbranche met de vraag of er in de provincie Groningen ook aan verduurzaming in de betonindustrie wordt gedaan. ‘Nee’ luidde het antwoord en men ging aan de slag.

Bootsma: „Het werd al snel duidelijk dat de traditionele werkwijze met een overleg tussen ondernemers, overheid en onderwijs voor de kennisinput, onvoldoende was. Als je bijvoorbeeld bij ondernemers geen onderscheid maakt tussen een leverancier en een afnemer schieten je oplossingen tekort. Laat een betontechnoloog, een constructeur, architect en een aannemer hun kennis delen en je maakt een echte duurzaamheids slag.”

Frappant bij het betonverhaal was dat een mortelfabrikant en een recyclebedrijf van bouwmaterialen

nog geen honderd meter van elkaar verwijderd lagen, maar ze van elkaars bestaan niet wisten. Bootsma: „De afstand was geen honderd meter maar vijftig jaar, de periode tussen betonproductie en sloop van een betonnen gebouw. Dat vraagt een andere manier van denken en werken. Zo vraag in een ketenoverleg de producent aan de afnemer waar het beton voor nodig is om zo te bepalen voor welk deel grind kan worden vervangen door gerecycled beton.”

Bij het ketenoverleg voorkom je niet alleen dat er achteraf een partij zich buitengesloten voelt. Het zorgt voor een wij-gevoel en schept ruimte voor andere oplossingen. „Soms laten we kansen op succesvol hergebruik van materialen liggen omdat

Soms worden materialen niet hergebruikt omdat de recyclekosten in de keten oneerlijk zijn verdeeld

de recyclekosten in de keten oneerlijk zijn verdeeld. Degene die het gelag moet betalen haakt af waardoor van het hele recyclen niets terecht komt. Door een ketenoverleg is dat niet langer het probleem van één partij maar van iedereen. Je brengt naast de totale winst, zowel financieel als voor het milieu, ook het kostenplaatje in kaart. Komen de kosten te veel bij een van de partijen te liggen, dan deel je die eerlijk en verdwijnt de bottleneck.”

Bouwwerkers storten beton bij de aanleg van een tunnel. Tussen de betonproductie en de sloop van gebouwen zit vijftig jaar, door het ketenoverleg komen betonfabriek en recyclebedrijf veel dichterbij elkaar.

De uitstekende ervaringen met het ketenoverleg vormde de basis voor een van de kernactiviteiten van Noorden Duurzaam: de transitietafels. Bedrijven, organisaties maar ook particulieren kunnen zich met een vraag of interesse bij Duurzaam Noorden aanmelden en worden naar een passende tafel verwezen. De tafels zijn onderverdeeld naar thema's, sectoren, ketens en gebieden.

Kraanwater

Door ook nog tafelverdelingen te maken naar aansluitingsvorm (bijvoorbeeld wel of niet lid van Duurzaam Noorden) oogt het concept niet simpel geeft Bootsma toe. „Verduurzaming is ook een complex proces waar veel zaken op elkaar inspelen. Maar in de praktijk valt het denk ik allemaal wel mee. Stel, een restauranthouder die lid is van de sectortafel voor restaurants zit met de vraag schenk ik kraanwater of mineraalwater? Het eerste kost hem omzet, maar een fles mineraalwater betekent 300 keer meer CO2-uitstoot. Een tafelgenoot oppert klanten de keuze te geven tussen mineraal- en kraanwater. In het laatste geval brengt hij zijn winstmarge voor mineraalwater

De afstand was geen honderd meter maar vijftig jaar, de periode tussen betonproductie en de sloop van een betonnen gebouw

in rekening als glazengeld. Zo heb je geen verliezers: de klant is minder kwijt, het milieu is ontzien en de restauranthouder houdt zijn winst.”

De kracht van de tafels is volgens Bootsma dat men niet gelijk met een plan naar buiten treedt maar het bij andere tafels inbrengt. „In dit geval bijvoorbeeld bij een tafel met een communicatiebureau dat een campagne bedenkt en een duurzame drukkerij die raamstickers levert zodat klanten bij de deur zien dat het

restaurant ook kraanwater schenkt. Alle andere tafels kunnen zo'n plan aan hun eigen achterbannen door spelen, als een soort retweeten. Je verbreidt het draagvlak en verhoogt de kans op succes.”

De werkwijze lijkt wat op Fryslân 2040 dat door verbinden van duurzaamheidskennis en -initiatieven de verduurzaming van Fryslân wil versnellen. „Dat klopt voor een deel”, erkent Bootsma. „Onze denkwijzen zijn ongeveer hetzelfde. Maar bij Fryslân 2040-bijeenkomsten blijft het vooral bij uitwisselen van ideeën. Door onze werkwijze met transitietafels volgt er ook actie.”

Leden betalen naar omvang van de organisatie contributie. Een particulier is 25 euro per jaar kwijt. Noorden Duurzaam hoopt binnen een jaar 100 leden te hebben. Volgens Bootsma geen overspannen verwachting. „De inschrijving is net open en zonder aan de weg te timmeren hadden we al binnen een week 22 leden met een aantal grote organisaties. Binnenkort starten we officieel met een grote bijeenkomst. Dan zal het aantal leden zeker groeien.”

www.noordenduurzaam.nl

Rietstengels en zeewier

Column

Baukeliën Koopmans, Millenniumcoördinator T' diel

Frans woordjes leren is voor mijn dochter een crime, maar geef haar een boek over eetbare planten en hun heilzame werking en ze zuigt de informatie op alsof ze de Donald Duck leest.

Vervolgens gaat ze enthousiast naar buiten om te kijken wat er allemaal al groeit dat gegeten kan worden. Ik geloof dat we binnenkort rietstengels op het menu hebben. Ik ben daar heel wat enthousiaster over dan de meelwormen en sprinkhanen die als voedsel van de toekomst worden gepromoot.

Voedselzekerheid is een van de grootste uitdagingen voor de

toekomst. Hoe voeden we straks negen miljard mensen, terwijl er nu al dagelijks meer dan 800 miljoen mensen met honger naar bed gaan? Als we ons voedselpatroon niet aanpassen, moeten we in 2050 zeker 70 procent meer eten produceren.

Een groot probleem, want we lopen nu al tegen de grenzen aan van wat de aarde aankan.

Of lokaal, duurzaam geproduceerd voedsel het antwoord is, nog intensievere landbouw en veelteelt, of wormen, sprinkhanen, zeewier en eendenkroos, daarover zijn de deskundigen het niet eens.

In Tytsjerksteradiel denken we,

Horen duurzame lokale producten ook niet te vallen onder het label eerlijke handel?

op bescheiden en kleinschalige wijze, ook na over voedselzekerheid: we richten ons op bewustwording van de consument. We hopen daarmee dat mensen begrijpen dat het beter is om in de winter boerenkool uit Nederland te eten in plaats van sperzieboontjes uit Egypte. Ook het voorkomen van het verspillen van voedsel helpt: voer een ouderwetse kiekjesdag in, of kook op maat en gooi dus niet de helft van de rijst of aardappelen weg na een maaltijd.

In de Fairtrade Gemeentecampagne besteden we hier ook aandacht aan. In deze campagne gaat het eigenlijk alleen om het promoten van fairtrade cacao, thee, koffie, katoen, bananen enzovoort uit ontwikkelingslanden. Producten die hier niet groeien of (bijna) niet gemaakt worden.

De biologische groente van de boer even verderop telt in de campagne officieel niet mee. Maar horen duurzame lokale producten ook niet te vallen onder het label eerlijke handel? Juist wel toch?! Wij verbreden de fairtradecampagne daarom ook met het promoten van duurzaam geproduceerd lokaal voedsel. Het doel is: weet wat je koopt, weet wat je eet, waar het vandaan komt en wie het maakt. Zo kan iedereen zelf kiezen: voor een duurzame toekomst, waarin genoeg is voor iedereen, of een consumptiemaatschappij waarbij uiteindelijk het recht van de sterkste zal gelden.

Mijn dochter heeft nu plannen voor het zoeken van zeewier en wil daarmee koken. Ze heeft gelijk. Nu maar hopen dat het een beetje smaakt.